

# **RAPORT Z WIZYTACJI**

## **(ocena programowa)**

dokonanej w dniach 22-23 listopada 2012r. na kierunku pielęgniarstwo prowadzonym w ramach obszaru nauk medycznych, farmaceutycznych, nauk o zdrowiu i nauk o kulturze fizycznej na poziomie studiów stopnia pierwszego o profilu praktycznym realizowanym w formie stacjonarnej na Wydziale Nauk o Zdrowiu i Rekreacji Wyższej Szkoły Medycznej w Sosnowcu.

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: Prof. dr hab. med. Józef Kobos członek PKA

członkowie: dr hab. med. Maria Kózka – ekspert PKA

członkowie: dr med. Grażyna Iwanowicz-Palus – ekspert PKA

członkowie: Tomasz Stach – ekspert PKA (Przedstawiciel Parlamentu Studentów RP)

członkowie: mgr Edyta Lasota – Beżek – ekspert formalno prawny PKA

### **Krótką informacja o wizytacji**

Ocena programowa na kierunku „pielęgniarstwo” została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej po raz pierwszy po zakończeniu pierwszego cyklu kształcenia.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą, po zapoznaniu się z raportem samooceny sporządzonym przez Uczelnię. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, przeprowadzonej hospitacji zajęć, analizy wylosowanych prac dyplomowych, spotkań z nauczycielami akademickimi i studentami ocenianego kierunku studiów oraz przedstawionej bazy dydaktycznej, w której prowadzone są zajęcia dydaktyczne.

### **Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji**

**Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji** uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

- 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.**

1. Kształcenie na kierunku studiów „pielęgniarstwo” prowadzone jest w ramach Wydziału Nauk o Zdrowiu i Rekreacji. W misji Uczelni, zgodnie ze „Strategią Rozwoju Wyższej Szkoły Medycznej w Sosnowcu na lata 2012-2020 roku” przyjętą Uchwałą Senatu Nr 30/2012 z dnia 13.09.2012, podkreślono potrzebę wypromowania specjalistów wysokiej klasy w zakresie ochrony zdrowia i życia ludzkiego zgodnie z rzeczywistymi potrzebami rynku pracy oraz wykreowania odpowiednich postaw moralno-etycznych pracownika ochrony zdrowia. Misją Wydziału jest wykształcenie nowoczesnej pielęgniarki, dysponującej profesjonalną wiedzą z zakresu opieki nad pacjentem, organizacji pracy pielęgniarskiej, umiejętności pomocy drugiemu człowiekowi w momencie zagrożenia zdrowia bądź życia. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku jest powiązana z misją Uczelni.

Program kształcenia oparty jest o aktualnie obowiązujące standardy zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 maja 2012 r. w sprawie standardów kształcenia dla kierunków studiów: lekarskiego, lekarsko-dentystycznego, farmacji, pielęgniarstwa i położnictwa (Dz. U. z 2012 r. poz. 631). Standardy te nakładają obowiązek zrealizowania bardzo dużej liczby godzin oraz ściśle określają liczbę godzin i punktów ECTS dla poszczególnych wskazanych w nich przedmiotów. Absolwent studiów zrealizowanych zgodnie z tymi standardami uzyskuje prawa wykonywania zawodu pielęgniarki w krajach Unii Europejskiej na mocy Dyrektywy 36/2005r.

2. Wyższa Szkoła Medyczna w Sosnowcu podejmuje współpracę i nawiązuje kontakty z różnymi lokalnymi i ogólnopolskimi instytucjami, organizacjami, stowarzyszeniami, fundacjami oraz mediami. Uczelnia dużą wagę przykładą do wdrażania inicjatyw edukacyjnych na rzecz ochrony i promocji zdrowia oraz pomocy osobom niepełnosprawnym. Ponadto WSM w Sosnowcu współpracuje z sektorem gospodarczym, z organizacjami pozarządowymi oraz z jednostkami administracji państwowej poprzez realizację projektów, organizowanie konferencji i innych uroczystości o charakterze edukacyjnym, społecznym, politycznym i naukowym.

Wewnętrzni interesariusze, biorący udział w procesie kształtowania koncepcji kształcenia to:

- władze Uczelni poprzez nadzór nad właściwą realizacją procesu kształcenia i wydawanie przepisów wewnętrznych, wspomagających realizację i organizację kształcenia,
- nauczyciele akademicy poprzez prowadzenie wykładów, opracowanie sylabusów i innych dokumentów dydaktycznych oraz własny rozwój naukowy,
- pracownicy administracyjni poprzez zapewnienie odpowiedniej bazy dydaktycznej oraz organizację procesu kształcenia,
- studenci poprzez ewaluację procesu kształcenia (np. „Ankieta ewaluacji końcowej programu nauczania z przedmiotu ...”, „Kwestionariusz oceny nauczycieli akademickich”).

Zewnętrzni interesariusze, biorący udział w procesie kształtowania koncepcji kształcenia to:

- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwo Zdrowia (KRASzPiP) poprzez opracowanie standardów kształcenia oraz prowadzenie nadzoru merytorycznego i jakościowego nad przebiegiem procesu kształcenia,
- pracownicy medyczni szpitali oraz innych placówek medycznych (np. Hospicjum „Cordis” w Katowicach) współpracujących z Uczelnią poprzez nadzór nad realizacją zajęć praktycznych i praktyk zawodowych,

- Przewodniczący Okręgowej Rady Pielęgniarek i Położnych w Katowicach poprzez udział w weryfikacji wyboru placówek i opiekunów, w których studenci odbywają praktyczną naukę zawodu,
- przedstawiciele jednostek administracji publicznej (np. Urzędu Miasta w Sosnowcu) poprzez organizacyjne i finansowe wspieranie rozwoju Uczelni,
- władze Sosnowieckiego Parku Naukowo-Technologicznego poprzez udostępnianie pomieszczeń do celów dydaktycznych
- przedstawiciele Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości W Ostrowcu Świętokrzyskim poprzez wspólną realizację projektu dotyczącego studiów podyplomowych w zakresie „Organizacja i zarządzanie w ochronie zdrowia” dla kadry zarządzającej.

Udział wyżej wymienionych zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia na kierunku „pielęgniarstwo”, na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym pozwala na skuteczne dostosowywanie celów i efektów kształcenia zgodnie do zmieniających się potrzeb zewnętrznych (standardów kształcenia) i uwarunkowań wewnętrznych.

#### **Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego w pełni**

##### **Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych**

- 1) Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki, którą stanowi wykształcenie nowoczesnej pielęgniarki, dysponującej profesjonalną wiedzą z zakresu opieki nad pacjentem.
- 2) Program kształcenia jest oparty o aktualnie obowiązujące standardy, a wewnątrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania perspektyw rozwoju kierunku.

#### **2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie**

1. Efekty kształcenia na kierunku pielęgniarstwo, studia I stopnia o profilu praktycznym są opracowane na podstawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 roku (załącznik nr 6 –Dz. U.z 2011 r. Nr 253, poz.1520) i rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 maja 2012 roku w sprawie standardów kształcenia dla kierunków studiów: lekarski, lekarsko-dentystyczny, farmacja, pielęgniarstwo i położnictwo (Dz. U. 2012, poz.631). Program kształcenia na kierunku pielęgniarstwo został zatwierdzony Uchwałą Senatu Wyższej Szkoły Medycznej w Sosnowcu Nr 25/2012 z dnia 13.07.2012 roku. Program studiów na kierunku pielęgniarstwo zawiera ogólne efekty kształcenia oraz szczegółowe odnoszące się do przedmiotów w obszarze grupy nauk podstawowych, społecznych i nauk w zakresie podstaw opieki pielęgniarskiej. Efekty kształcenia (wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne) określono ogólnie dla całego kierunku oraz szczegółowo dla poszczególnych przedmiotów w sylabusach. Przedstawione przez Uczelnię efekty kształcenia są wzajemnie spójne i zgodne z aktualnie obowiązującymi standardami dla kierunku pielęgniarstwo. Opracowane sylabusy zawierają: nazwę przedmiotu i jego kod, nazwę jednostki prowadzącej i nazwę wydziału, kierunek studiów,

profil studiów, poziom kształcenia, formę i tryb studiów, nazwisko osoby odpowiedzialnej za przedmiot i osoby prowadzącej zajęcia, rodzaj przedmiotu (obowiązkowy, do wyboru), rok i semestr studiów, formę zajęć i liczbę godzin, cel przedmiotu, wymagania wstępne, efekty kształcenia, opis efektów kształcenia- wiedza i umiejętności i kompetencje społeczne, treści kształcenia, sposób weryfikacji efektów kształcenia, kryteria oceniania, formę zaliczenia końcowego, zalecaną i uzupełniającą literaturę, nakład pracy studenta z punktami ECTS i uwagi. Realizowany przez Uczelnię program kształcenia upoważnia do uzyskania prawa wykonywania zawodu pielęgniarki nadawanego przez Okręgowe Izby Pielęgniarek i Położnych oraz pozwala na podjęcie tego zawodu na obszarze Unii Europejskiej zgodnie z Dyrektywą 36/2005r.

Opis efektów kształcenia został opublikowany i zamieszczony na stronie internetowej Uczelni ([www.wsm.sosnowiec.pl](http://www.wsm.sosnowiec.pl)) oraz w umieszczony w gablotach na korytarzach Uczelni. Zarówno nauczyciele prowadzący zajęcia na kierunku pielęgniarstwo jak i studenci mają dostęp do opisu efektów kształcenia zawartych w sylabusach do każdego przedmiotu. Na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu studenci są informowani przez prowadzących o założonych efektach kształcenia, zalecanej literaturze podstawowej i uzupełniającej oraz formie i warunkach zaliczenia.

2. Efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i zawierają opis wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych jakie są niezbędne do ich uzyskania. Przedstawiony opis efektów kształcenia pozwala na sprawdzenie i weryfikację ich osiągnięcia. System weryfikacji zakładanych efektów kształcenia w Uczelni jest zgodny z Regulaminem studiów i harmonogramem sesji egzaminacyjnych i poprawkowych. W czasie sesji poprawkowej studenci nie uczestniczą w zajęciach dydaktycznych. Harmonogramy roku akademickiego przedstawiane są przed rozpoczęciem roku akademickiego w Dziekanacie oraz na stronie internetowej Uczelni. Zasady oceniania studentów są zgodne z Regulaminem studiów. Wymóg przygotowania pracy pisemnej, zaliczenia kolokwium, testów, egzaminów obowiązuje na wszystkich formach zajęć. W ramach obowiązującego w Uczelni systemu oceny prac zaliczeniowych, egzaminacyjnych: zajęcia dydaktyczne z przedmiotów kończą się zaliczeniem na ocenę lub egzaminem). Forma egzaminu końcowego jest ustalana przez wykładowcę, który przeprowadza zaliczenie/egzamin. Kształcenie praktyczne realizowane jest zgodnie ze standardami kształcenia w formie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych. Za organizację zajęć praktycznych odpowiedzialny jest kierownik Zakładu Praktyk Zawodowych, a nadzór nad realizacją zajęć praktycznych i praktyk zawodowych pełni Dziekan. System sprawdzania końcowych efektów (proces dyplomowania) jest zgodny z Regulaminem studiów. Stacjonarne studia pierwszego stopnia kończą się egzaminem dyplomowym, składającym się z części teoretycznej, praktycznej (praktyczny egzamin z przygotowania zawodowego) oraz obrony pracy licencjackiej. Część teoretyczna obejmuje wiedzę z podstaw pielęgniarstwa, pielęgniarstwa internistycznego, pielęgniarstwa chirurgicznego i pielęgniarstwa pediatricznego. Część praktyczna egzaminu końcowego jest przeprowadzana w formie „próby pracy” w zakładach opieki zdrowotnej, w których studenci odbyli zajęcia dydaktyczne. W przypadku egzaminu dyplomowego kończącego studia niestacjonarne, zawodowe, tzw.: „pomostowe” część praktyczna polega na opracowaniu procesu pielęgnowania na podstawie zaprezentowanego opisu studium przypadku.

3. Ocena efektów kształcenia pod kątem weryfikacji i ich zgodności z obowiązującymi standardami kształcenia na kierunku pielęgniarstwo dokonywana jest przez Komisję Dydaktyczną powołaną w drodze Uchwały Senatu nr 33/2011 z dnia 7 listopada 2011 roku. W skład komisji wchodzi 6 nauczycieli akademickich reprezentujących różne dziedziny nauki oraz 4 studentów – przedstawiciele kierunków studiów, którzy mają możliwość zgłaszania własnych propozycji związanych z organizacją zajęć. Monitorowanie efektów kształcenia, realizacja treści i stosowanych metod dydaktycznych prowadzona jest również przez Komisję ds. Jakości Kształcenia. Zadania Komisji Dydaktycznej i Komisji ds. Jakości Kształcenia są zbieżne i trudno jednoznacznie określić różnice między nimi w zakresie systemu oceny efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia. Monitorowanie realizacji programu kształcenia prowadzone jest w systemie ciągłym w ramach hospitacji zajęć. Uchwałą Senatu Uczelni Nr 14/2011 roku z dnia 13 lipca 2011 roku został zatwierdzony regulamin hospitacji zajęć dydaktycznych. Hospitację prowadzą Rektor, Dziekan, Prodziekan lub członkowie Komisji ds. Jakości, bądź osoby wyznaczone przez Dziekana Wydziału. Plan hospitacji na dany rok akademicki ustala Dziekan, a zatwierdza Rektor. Ocena zajęć dokonywana jest w oparciu o opracowany arkusz hospitacji, który zawiera ocenę organizacji zajęć i sprawności ich przebiegu, poprawność metodyczną zajęć, realizację celów i efektów kształcenia, systematykę pracy studenta, aktywność studenta, ocenianie osiągnięć studentów, poprawność prowadzenia dokumentacji dydaktycznej, mocne i słabe strony zajęć. Osoba przeprowadzająca hospitację zajęć sporządza protokół. Monitorowanie kształcenia praktycznego odbywa się przez opisaną procedurę hospitacji zajęć praktycznych i praktyk zawodowych oraz kontrolę dziennika praktyk studenta, który stanowi przegląd terminowości realizowanych przez niego zadań dydaktycznych i osiąganych efektów kształcenia. Zasady, kryteria przygotowywania i oceny prac dyplomowych są uregulowane uchwałami Senatu Wyższej Szkoły Medycznej w Sosnowcu. W roku akademickim 2011/2012 obowiązywała Uchwała Nr 38/2011 z dnia 17.11.2011 roku, natomiast w roku akademickim 2012/2013 Uchwała nr z dnia 13.09.2012. Zgodnie z przyjętymi uchwałami opiekunem pracy może być nauczyciel akademicki z tytułem profesora, stopniem naukowym doktora habilitowanego lub doktora. Pracę o charakterze kazuistycznym może prowadzić nauczyciel z tytułem zawodowym magistra pielęgniarstwa lub położnictwa. Studenci otrzymują listę nazwisk osób upoważnionych do pisania pracy, dokonują wyboru opiekuna pracy, co najmniej 2 semestry przed planowanym zakończeniem studiów. Tematy pracy są zatwierdzane przez Dziekana Wydziału. Uchwała określa wymagania stawiane pracom dyplomowym, w tym rodzaj pracy, konstrukcję pracy, objętość (do 50 stron), stronę edytorską, oznaczenie kolejności stron, numerację rozdziałów i podrozdziałów, podział pracy, zasady cytowania, liczbę piśmiennictwa (20 pozycji), rodzaj załączników. Zostały również ujednolicone zasady strony tytułowej pracy, która powinna zawierać: nazwę uczelni, kierunek studiów, rodzaj studiów, imię i nazwisko studenta, nr albumu, tytuł pracy, rodzaj pracy (praca licencjacka), imię i nazwisko opiekuna pracy, miejsce i rok. Na stronie tytułowej znajduje się podpis opiekuna pracy, że pracę przyjmuje i akceptuje. Na drugiej stronie zamieszczone jest oświadczenie studenta, że praca została samodzielnie przygotowana z jego podpisem i datą. Ponadto w uchwale zawarto zasady obrony pracy.

Mechanizmem służącym eliminowaniu potencjalnych zjawisk o charakterze patologicznym (w tym przede wszystkim plagiatów) jest składanie przez studentów piszących prace dyplomowe stosownych oświadczeń oraz weryfikacyjne sprawdzanie prac w programie plagiat.pl. Zdaniem Zespołu Wizytującego wszystkie prace dyplomowe, obligatoryjnie powinny być poddawane ocenie przy użyciu systemu antyplagiatowego.

Celem egzaminu dyplomowego jest sprawdzenie wiedzy, umiejętności praktycznych oraz kompetencji społecznych zdobytych w całym okresie studiów niezbędnych do uzyskania kwalifikacji zawodowych. Egzamin dyplomowy składa się z trzech części: teoretycznej, praktycznej i obrony pracy licencjackiej. Część teoretyczną egzaminu stanowi test jednokrotnego wyboru, którego celem jest weryfikacja wiedzy z przedmiotów zawodowych. Egzamin praktyczny ma charakter „próby pracy” i jest przeprowadzany w podmiotach leczniczych. Zaplanowany egzamin praktyczny nie obejmuje sprawdzenia efektów kształcenia w zakresie umiejętności praktycznych, zarówno dotyczących komunikowania się, jak i manualnych z zastosowaniem egzaminu standaryzowanego OSCE i jego modyfikacji Mini-Cex (wskazany w standardach kształcenia). Trzecia część egzaminu dyplomowego polega na obronie sporządzonej przez studenta pracy licencjackiej.

W toku oceny efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów analizie poddano: **Protokoły egzaminacyjne**, które zawierają: nazwę przedmiotu, którego dotyczy zaliczenie lub egzamin, imię (imiona) i nazwisko studenta, numer albumu, uzyskaną ocenę, datę i podpis osoby zaliczającej lub przeprowadzającej egzamin, zgodnie z § 11 pkt 1. ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 1188). Stosowana skala ocen jest zgodna z Regulaminem Studiów;

**Karty okresowych osiągnięć studentów** zawierające: imię (imiona) i nazwisko studenta, numer albumu, imię i nazwisko oraz tytuł naukowy, stopień naukowy lub tytuł zawodowy prowadzącego zajęcia (zaliczającego lub przeprowadzającego egzamin), nazwy przedmiotów, które student zaliczył w okresie zaliczeniowym, określenie formy zaliczenia, uzyskaną ocenę, liczbę uzyskanych punktów ECTS, datę i podpis osoby egzaminującej i zaliczającej poszczególny przedmiot lub praktykę oraz datę i podpis kierownika podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni dokonującego wpisu na kolejny rok (semestr);

**Protokół egzaminu dyplomowego** zawiera wszystkie elementy wskazane w powyżej wskazanym rozporządzeniu.

**Dyplomy i suplementy**, są zgodne z wymaganiami wskazanymi w § 12 ust. 2 oraz § 13 ust. 1 powyższego rozporządzenia.

Skala odsiewu na kierunku pielęgniarstwo na studiach stacjonarnych jest dość wysoka i wynosi około 22%. Główną przyczyną takiego odsiewu było przeniesienie się studentów do innej uczelni oraz rezygnacja ze studiów bez podania przyczyny.

Weryfikacja efektów kształcenia, zgodnie z założeniami „Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia” przeprowadzana jest przez Komisję ds. Jakości Kształcenia. System weryfikacji zakładanych efektów kształcenia w Uczelni jest zgodny z Regulaminem studiów i harmonogramem sesji egzaminacyjnych i poprawkowych

4. Uczelnia dotychczas nie monitorowała kariery absolwentów na rynku pracy, pomimo, iż powołane zostało w tym celu Biuro Karier. Uczelnia zatrudniła w Biurze Karier 1 osobę, przeznaczyła środki finansowe na ten cel, opracowała narzędzie w formie ankiety do oceny losów absolwentów i oceny absolwentów przez pracodawców. Biuro Karier znajduje się w siedzibie uczelni i jest czynne we wtorek, czwartek i niedzielę w godzinach od 16.00-18.00. Pierwsi absolwenci opuścili Uczelnię w lutym 2012 roku, stąd monitorowanie kariery absolwentów zaplanowano po roku od zakończenia studiów wykorzystując bazy kontaktów

mailowych z absolwentami. Zadania Biura Karier obejmują między innymi szkolenia dla studentów w zakresie zakładania własnej działalności gospodarczej i kształtowanie postaw społecznych. Biuro Karier ma określone zadania, wytyczone plany, ma opracowane narzędzia do monitorowania, ale podejmuje działania w ograniczonym zakresie.

*W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany, odnieść się do stopnia realizacji zaleceń, jeśli poprzednio były sformułowane, lub efektów działań naprawczych, a także ocenić proces rozwoju kierunku.*

*Ocena Uczelni przeprowadzana jest po raz pierwszy*

**Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych** Liczba dotychczas obronionych w uczelni prac wynosi 24 na studiach stacjonarnych i 751 na studiach niestacjonarnych tzw. pomostowych. Opiekunami prac byli nauczyciele akademicki ze stopniem naukowym doktora nauk medycznych lub humanistycznych z prawem wykonywania zawodu pielęgniarki i w 1 przypadku magister pielęgniarstwa. Wszystkie prace zostały przygotowane zgodnie z obowiązującymi w Uczelni zasadami. Tematyka prac była ściśle związana z kształceniem na kierunku pielęgniarstwo o dużym znaczeniu praktycznym. Prace miały charakter głównie prac jakościowych, z zastosowaniem metody indywidualnego przypadku lub teoretyczny, których celem było ustalenie problemów pielęgnacyjnych wybranej grupy pacjentów.

Ocenę losowo wybranych 11 prac dyplomowych studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych stanowi załącznik nr 4.

Prace w większości były starannie opracowane pod względem edytorskim. Piśmiennictwo zawierało aktualne pozycje, zarówno monograficzne jak i artykuły naukowe. Dobór piśmiennictwa nie budził zastrzeżeń. Prace były oceniane obiektywnie przez kompetentnych recenzentów.

### **Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego<sup>3</sup> znacząco**

#### **Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych**

- 1)** Efekty kształcenia na ocenianym kierunku studiów zostały opracowane na podstawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 roku i Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 maja 2012 roku w sprawie standardów kształcenia dla kierunków studiów pielęgniarstwo. Założone cele oraz ogólne i szczegółowe efekty kształcenia są zgodne z obowiązującymi przepisami.
- 2)** Efekty kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności i kompetencji społecznych sformułowano w sposób zrozumiały.
- 3)** Analiza okresowych osiągnięć studenta oraz dzienników praktyk pozwala uznać, że zakładane cele i efekty kształcenia są poprawnie weryfikowane.
- 4)** Uczelnia dotychczas nie prowadziła monitorowania losów absolwentów. Uczelnia przygotowała narzędzia do oceny losów absolwentów oraz oceny absolwentów przez pracodawców.

### **3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia**

1. Program kształcenia na kierunku pielęgniarstwo realizowany jest w formie: wykładów, ćwiczeń, seminarium, zajęć praktycznych i praktyk zawodowych. Szczególnie istotny na ocenianym kierunku jest obszar kształcenia praktycznego, którego celem jest kształtowanie i doskonalenie umiejętności praktycznych, stopniowe zwiększanie odpowiedzialności studenta za opiekę oraz zdobycie doświadczenia niezbędnego w pracy zawodowej. Kształcenie praktyczne odbywa się w podmiotach leczniczych, z którymi Uczelnia podpisała umowy/porozumienia na ich realizację. Studia stacjonarne na kierunku pielęgniarstwo trwają 3,5 roku (7 semestrów) i obejmują 4830 godzin, w tym 2530 zajęć teoretycznych, 1100 zajęć praktycznych i 1200 praktyk zawodowych. W ramach kształcenia teoretycznego Uczelnia zaplanowała 710 godzin samokształcenia. Program kształcenia na studiach I stopnia niestacjonarnych obejmuje 1150 godzin i jest realizowany w ciągu 2 semestrów. Program kształcenia jest spójny i zgodny z obowiązującymi standardami.

Efekty kształcenia są spójne i zgodne z aktualnie obowiązującymi standardami dla kierunku pielęgniarstwo. W sylabusach prawie wszystkich przedmiotów wskazane treści są bardzo ogólnikowe i nie w pełni odpowiadają zakładanym celom i efektom kształcenia dla kierunku pielęgniarstwo wskazanymi w obowiązujących aktualnie przepisach prawa (standardach kształcenia).

W toku studiów student jest zobowiązany do uzyskania 210 punktów ECTS (European Credit Transfer System). Zgodnie z Rozporządzeniem MNiSW z dnia 14 września 2011 r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć zaliczanych przez studenta jeden punkt ECTS odpowiada efektom kształcenia, których uzyskanie wymaga od studenta średnio 25-30 godzin pracy, przy czym liczba godzin pracy studenta obejmuje zajęcia organizowane przez uczelnię, zgodnie z planem studiów oraz jego indywidualną pracę. Punktacja ECTS przypisana do poszczególnych przedmiotów i semestrów jest prawidłowa

Kształcenie z przedmiotów teoretycznych realizowane jest w czasie zjazdów sobotnio-niedzielnym, w których liczba zajęć dydaktycznych w poszczególnych dniach studenta przekracza nawet 20 godzin. Ponadto w zaplanowanych przez Uczelnię terminach zjazdów nie jest realnie możliwe przeprowadzenie zaplanowanej liczby godzin kształcenia teoretycznego. Kształcenie praktyczne realizowane jest w tygodniu na podstawie ustalonego harmonogramu, a analiza dokumentacji zajęć wskazuje także na bardzo duże obciążenie godzinowe studenta nawet do 10-12 godzin dziennie.

Realizowany w Uczelni program kształcenia nie obejmuje technik kształcenia na odległość.

2. Analizując program kształcenia pod względem organizacyjnym dostrzeżono nieprawidłowości wynikające z braku sekwencyjności przedmiotów:

- badanie fizykalne zostało zaplanowane do realizacji w semestrze IV studiów,
- przedmiot Radiologia został zaplanowany na semestrze VI studiów.

Efektów kształcenia z tych przedmiotów student nie będzie mógł wykorzystać w ramach zajęć kierunkowych realizowanych przed zakończeniem zajęć z tych przedmiotu t.j. w semestrze III i IV studiów.

Uczelnia opracowała kryteria doboru opiekuna do nadzoru nad praktykami zawodowymi oraz kryteria doboru podmiotów leczniczych na realizację kształcenia praktycznego. Zarządzeniem Dziekana Wydziału Nr 13/D/2012 z dnia 16.09.2012 roku został wydany regulamin zajęć praktycznych i praktyk zawodowych na kierunku studiów pielęgniarstwo. W zakresie szczegółowym regulamin odnosi się do: obowiązków opiekuna praktyk, organizacji praktyk, obowiązków studenta i warunków zaliczenia zajęć. Zajęcia praktyczne realizują nauczyciele z Uczelni, praktyki zawodowe pielęgniarki zatrudnione w miejscu ich realizacji.

Nadzór nad kształceniem praktycznym sprawuje kierownik zakładu praktyk zawodowych. Kształcenie praktyczne realizowane jest w grupach od 6-9 osób, średnio 8 osób w grupie. Duża liczebność grup w trakcie kształcenia praktycznego oraz duże obciążenie godzinowe studenta ogranicza możliwość uzyskania zakładanych efektów kształcenia. Kształcenie praktyczne realizowane jest w tygodniu na podstawie ustalonego harmonogramu. Analiza realizacji kształcenia praktycznego udokumentowana w dzienniczku umiejętności praktycznych studenta wskazuje, na bardzo duże obciążenie godzinowe studenta na zajęciach, które wynosi 10-12 godzin dziennie, a niektóre zajęcia wręcz są niemożliwe do zrealizowania we wskazanym czasie np. praktyka zawodowa z pielęgniarstwa chirurgicznego (160 godzin) została zrealizowana w dniach 12.12.-30.12.2011 roku.

Kształcenie teoretyczne organizowane jest w czasie zjazdów sobotnio-niedzielnym, w których obciążenie dydaktyczne studenta wynosi ponad 20 godzin. W zaplanowanych przez Uczelnię terminach zjazdów nie jest możliwe zrealizowanie ustalonej liczby godzin kształcenia teoretycznego. W ramach prowadzonych zajęć dydaktycznych na kierunku pielęgniarstwo wykorzystywane są metody z grupy podających, problemowych i praktycznych. Zaplanowane zwiększenie efektywności kształcenia nie jest możliwe ze względu na brak interaktywnych metod nauczania np. brak programów komputerowych do nauczania anatomii, fizjologii, badania fizykalnego, czy zajęć z podstaw pielęgniarstwa.

Możliwość indywidualizacji procesu kształcenia regulują odpowiednie zapisy Regulaminu studiów WSM w Sosnowcu, który uwzględnia studiowanie w trybie indywidualnym oraz w trybie indywidualnej organizacji studiów. Dotyczy to studentów wykazujących wybitne uzdolnienia, a także tych studentów, którzy z powodu inwalidztwa, sytuacji zdrowotnej lub innej szczególnej sytuacji nie mogą realizować studiów zgodnie z planem studiów.

### **Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego<sup>3</sup> częściowo**

#### **Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych**

1) Czas trwania kształcenia jest zgodny z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa w odniesieniu do studiów na kierunku pielęgniarstwo. Realizowany program studiów nie umożliwia osiągnięcia każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, ponieważ organizacja zajęć jest nieprawidłowa. Duże obciążenie godzinowe zajęciami teoretycznymi organizowanymi w soboty i niedziele oraz zajęcia praktyczne organizowane po 10-12 godzin dziennie ograniczają możliwość osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego z tych przedmiotów.

2) Program kształcenia jest spójny i zawiera odpowiednią liczbę godzin zajęć teoretycznych, zajęć praktycznych i praktyk zawodowych. Nie jest możliwe zwiększenie efektywności kształcenia ze względu na brak interaktywnych metod nauczania np. brak programów komputerowych do nauczania anatomii, fizjologii, badania fizykalnego, czy zajęć z podstaw pielęgniarstwa.

#### **4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów**

1. Liczba pracowników naukowo – dydaktycznych i dydaktycznych oraz struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów Pielęgniarstwo na Wydziale Nauk o Zdrowiu i Rekreacji w Wyższej Szkole Medycznej w zdecydowanej większości umożliwia osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia.

Liczba nauczycieli akademickich oraz struktura kwalifikacji osób stanowiących minimum kadrowe na ocenianym kierunku pielęgniarstwo nie budzi zastrzeżeń. Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry tworzącej minimum kadrowe są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia.

Zastrzeżenia głównie dotyczą osób realizujących wskazane niżej przedmioty (zarówno zakresu dorobku praktycznego/doświadczenia zawodowego czy też reprezentowanej dyscypliny naukowej) nie upoważniania do prowadzenia zajęć z podanych niżej przedmiotów:

- **Filozofia i etyka zawodu pielęgniarki** – przedmiot w całości realizowany jest przez doktor nauk humanistycznych (*w zakresie filozofii*) - mgr pedagogiki w zakresie pedagogiki religijnej i katechizacji oraz pedagogiki społeczno-opiekuńczej).
- **Psychiatria i pielęgniarstwo psychiatryczne** - przedmiot w zakresie pielęgniarstwa psychiatrycznego realizowany jest przez doktor nauk medycznych – pielęgniarkę

**Biochemia; Elementy anatomii z fizjologią; Anatomia; Fizjologia; Genetyka** - przedmioty w całości realizowane są przez doktor nauk przyrodniczych (*mgr w zakresie biologii ogólnej*).

2. Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, w tym tworzącej minimum kadrowego są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. Na ocenianym kierunku, będącym kierunkiem o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów. Minimum kadrowe na studiach I stopnia na kierunku pielęgniarstwo stanowi zatrudnionych na czas nieokreślony na podstawie umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów: trzech nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego (*w tym dwóch – podstawowe miejsce pracy*) oraz czterech nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora (*w tym dwóch – podstawowe miejsce pracy*), reprezentujących specjalności z zakresu nauk medycznych i posiadających udokumentowany dorobek praktyczny. Osoby zaproponowane do minimum kadrowego kierunku pielęgniarstwo – kierunku studiów o profilu praktycznym, posiadają dorobek w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia lub posiadają doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia. Obsada zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów jest w większości zgodna z dziedzinami i dyscyplinami reprezentowanymi przez nauczycieli akademickich, które je prowadzą.

*Zgodnie z wymaganiem § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym*

*kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445 z późn. zm.), „Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego określonego kierunku studiów o profilu praktycznym, jeżeli posiada dorobek w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych lub artystycznych, do których odnoszą się efekty kształcenia dla tego kierunku ... lub posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla tego kierunku.” Ponadto zgodnie z § 14 ust. 4 „ Minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na kierunkach „pielęgniarstwo” i „położnictwo” stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej czterech nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora, reprezentujących specjalności z zakresu nauk medycznych i posiadających udokumentowany dorobek praktyczny*

Wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w § 13 ust. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445 z późn. zm.), tj. prowadzą osobiście na kierunku „pielęgniarstwo” zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej 60 godzin - posiadających stopień naukowy doktora lub tytuł zawodowy magistra.

Do minimum kadrowego mogą być wliczeni jedynie nauczyciele akademicy zatrudnieni na podstawie mianowania lub umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy nie krócej niż od początku semestru studiów - § 13 ust. 1 powyższego rozporządzenia. Wymóg ten został spełniony przez wszystkich nauczycieli akademickich zgłoszonych do minimum kadrowego. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy.

Informacje zawarte w oświadczeniach o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, pozwalają na stwierdzenie, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572 i 742).

Teczki osobowe wszystkich nauczycieli akademickich zgłoszonych do minimum kadrowego zawierają dokumenty pozwalające na uznanie deklarowanych tytułów i stopni naukowych. Kopie dyplomów znajdujące się w teczkach zostały poświadczone za zgodność z oryginałem.

Wymagania dotyczące minimum kadrowego dla ocenianego kierunku studiów określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445 z późn. zm.), zostały spełnione.

W celu oceny stabilności minimum kadrowego ocenianego kierunku studiów dokonano analizy zaliczenia do tego minimum nauczycieli akademickich zatrudnionych w roku akademickim: 2009/2010, 2010/2011 i 2011/2012. Nieprzerwanie przez wszystkie powyżej wskazane lata akademickie w grupie 3 samodzielnych nauczycieli akademickich 2 nauczycieli było zatrudnionych i zaliczanych do tego minimum, natomiast w grupie 4 osób posiadających stopień naukowy doktora 2 zatrudnionych i zaliczanych do tego minimum. Na podstawie powyższych informacji stwierdzono, iż kadra ocenianego kierunku studiów była mało stabilna.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla ocenianego kierunku studiów, do liczby studentów na tym kierunku nie jest mniejszy niż **1:60**.

**(Załącznik nr 5 - Nauczyciele akademicki realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe.**

3. Rozwojem naukowym kadry dydaktycznej Uczelni zajmuje się Sekcja naukowa, jednostka podlegająca bezpośrednio Rektorowi. Uczelnia zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego poprzez współfinansowanie kursów, wyjazdów na sympozja, konferencje, kongresy; finansowanie badań naukowych (badania własne – w ostatnich latach 2011-2012 na badania naukowe przeznaczono ok. 80.000,00 zł; 2011r. – 8 wniosków, 2012r. – 2 wnioski); dostosowanie pracy dydaktycznej do możliwości szkolenia na kursach i studiach podyplomowych.

**Cz. II. Pozostali nauczyciele akademicki);***Ogólna ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych*  
**(Załącznik nr 6 - Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena)**

Hospitowane zajęcia odbywały się w godzinach określonych w planie studiów. Sale dydaktyczne wyposażone były w odpowiedni sprzęt audiowizualny. Prowadzący byli dobrze przygotowani do prowadzenia zajęć.

**Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego<sup>3</sup> w pełni**

**Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych**

- 1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych/dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji, umożliwia osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia.
- 2) Obsada zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów i kwalifikacje kadry są właściwe z merytorycznym zakresem przedmiotów, której jej powierzono. Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów kierunku, umożliwia osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia. Spełnione są wymagania dotyczące minimum kadrowego dla kierunku pielęgniarstwo studiów pierwszego stopnia.
- 3) Uczelnia zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego poprzez współfinansowanie kursów, wyjazdów na sympozja, konferencje, kongresy oraz finansowanie badań naukowych.

**5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych**

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych.

Bazę materiałowo-dydaktyczną Wyższej Szkoły Medycznej w Sosnowcu stanowi dwupiętrowy budynek przy ul. Wojska Polskiego 6 w Sosnowcu, który został zaadaptowany

i dostosowany dla potrzeb dydaktycznych Wyższej Uczelni. Oceniana jednostka posiada bazę dydaktyczną (sale wykładowe i pracownie), wyposażone w pomoce naukowe (przedstawione w raporcie samooceny i sprawdzone w trakcie wizytacji) zapewniające realizację tylko części deklarowanych efektów kształcenia (tych realizowanych w warunkach symulowanych – w pracowniach umiejętności pielęgniarских).

Uczelnia posiada bazę materialną i dydaktyczną odpowiednią do liczby studentów tj.: miejsca do nauki dla studentów, sale wykładowe wyposażone w środki audiowizualne, sale ćwiczeń i/lub seminaryjne odpowiednio wyposażone oraz pracownie specjalistyczne z odpowiednim wyposażeniem: anatomiczno-fizjologiczną i pracownie umiejętności pielęgniarских.

Wyposażenie techniczne poszczególnych sal wykładowych, sal seminaryjnych, pracowni obejmuje m.in.: laptop, rzutnik multimedialny, grafoskop, radiomagnetofon, telewizor, odtwarzacz DVD, magnetowid, nagłośnienie, ekran.

W pracowniach umiejętności praktycznych – umiejętności pielęgniarских znajdują się bardzo podstawowe modele, fantomy, symulatory. W pracowni anatomiczno-fizjologicznej stwierdza się braki w zakresie modeli anatomicznych i oprogramowania do nauczania anatomii i fizjologii. Pracownia Mikrobiologii, Pracownia Farmakologiczna i Pracownia Biochemiczna – znajdujące się w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym Nr 5 im. Św. Barbary w Sosnowcu, Pl. Medyków 1, z którym Uczelnia podpisała umowę o wykorzystanie pracowni do realizacji procesu kształcenia (zgodnie z raportem samooceny) – praktycznie nie są wykorzystywane w procesie dydaktycznym na ocenianym kierunku. Co pozwala na stwierdzenie, że Uczelnia nie dysponuje wskazanymi wyżej pracowniami, a tym samym nie są zapewnione warunki do osiągnięcia wszystkich deklarowanych efektów kształcenia. Uczelnia zapewnia dostęp do: biblioteki wyposażonej w literaturę zalecaną w ramach kształcenia na ocenianym kierunku studiów oraz do zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki, do czytelnicy wyposażonej w czasopisma w zakresie nauczanych dyscyplin, dostęp do Internetu, a liczba stanowisk jest wystarczająca.

Godziny otwarcia biblioteki i czytelnicy uniemożliwiają korzystanie z księgozbioru studentom wszystkich form kształcenia.

Uczelnia dysponuje ustalonymi kryteriami doboru zakładów opieki zdrowotnej i innych podmiotów prawnych realizujących praktyczną naukę zawodu, które uwzględniają osiągnięcie celów i efektów kształcenia na kierunku pielęgniarstwo. Instytucje, w których prowadzone jest kształcenie praktyczne dobrane są zgodnie z ustalonym kryteriami i umożliwiają osiągnięcie celów i efektów kształcenia na ocenianym kierunku.

Uczelnia posiada dokumentację potwierdzającą zawarcie umów z podmiotami realizującymi zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe niebędącymi w strukturze Uczelni.

Budynek Uczelni jest przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ruchowymi. Na każde piętro prowadzi winda, wszystkie drzwi i przejścia są bezprogowe. Infrastruktura dydaktyczna jest w pełni dostosowana do potrzeb studentów niepełnosprawnych (podjazd dla wózków, winda dla niepełnosprawnych osób, drzwi i przejścia oraz urządzenia sanitarne są bezprogowe).

**Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego<sup>3</sup> częściowo**

**Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego**

Baza dydaktyczna Wyższej Szkoły Medycznej w Sosnowcu, zapewnia odpowiednie warunki do prawidłowej realizacji tylko części deklarowanych efektów kształcenia, czyli tych, które są możliwe do osiągnięcia w warunkach symulowanych - w pracowni umiejętności pielęgniarских i innych z użyciem pomocy dydaktycznych znajdujących się w salach wykładowych i ćwiczeniowych. Nie jest możliwe w pełni osiągnięcie efektów kształcenia przewidzianych do realizacji w pracowniach: mikrobiologii i biochemii, których Uczelnia nie posiada.

Dobór instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe jest właściwy i daje możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Budynek Uczelni, w którym odbywają się zajęcia na ocenianym kierunku, jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

#### **6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów**

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

Działalność naukowo-badawcza pracowników zatrudnionych na kierunku „pielęgniarstwo” jest związana z procesem dydaktycznym poprzez realizację zajęć w zakresie specjalności na tym kierunku. W Uczelni realizowany jest od 2009 r. projekt systemowy pod nazwą: „Kształcenie zawodowe pielęgniarek i położnych w ramach studiów pomostowych”, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu jest kształcenie zawodowe dla pielęgniarek na różnych poziomach w zależności od posiadanych kwalifikacji. Od roku akademickiego 2012/2013 w Szkole realizowany jest projekt pod nazwą „Studia podyplomowe z zakresu zarządzania w ochronie zdrowia” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu jest podniesienie jakości zarządzania w podmiotach leczniczych poprzez wsparcie 360 przedstawicieli kadry zarządzającej (tj. dyrektorów, głównych księgowych, kierowników komórek organizacyjnych w tym ordynatorów oraz pielęgniarek oddziałowych i ich zastępców).

**Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego - kryterium to nie jest oceniane na studiach pierwszego stopnia**

#### **7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię**

1. Rekrutacja na wizytowanym kierunku prowadzona jest w trybie otwartym, jedynym kryterium jest złożenie w terminie wymaganych dokumentów, a o przyjęciu decyduje

kolejność zgłoszeń. Limit przyjęć jest ustalany na podstawie możliwości dydaktycznych jakimi dysponuje Uczelnia, tak aby grupy były możliwie mało liczne. Zasady rekrutacji określa Uchwała Senatu Uczelni nr 19/2012 z dnia 19 kwietnia 2012 r. zatytułowana : „Warunki i tryb rekrutacji oraz formy studiów w Wyższej Szkole Medycznej w Sosnowcu w roku akademickim 2012/2013”.

2. Program studiów oraz liczba punktów ECTS odpowiadająca realizacji poszczególnych przedmiotów została określona zgodnie z obowiązującym standardem kształcenia na kierunku pielęgniarstwo. Należy zauważyć, że studenci uczestniczący w spotkaniu z Zespołem Oceniającym, nie znali zasad określania nakładu pracy i liczby godzin dydaktycznych w odniesieniu do punktacji ECTS,

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym, studenci ocenili system oceny osiągnięć, jako przejrzysty oraz obiektywny. Studenci podkreślili, że mają dostęp do informacji zwrotnej o popełnionych błędach w pracach zaliczeniowych. Studenci oceniani są na bieżąco w trakcie semestru, dzięki czemu ich wiedza weryfikowana jest sukcesywnie. Ogólne wystandaryzowane wymagania określone są w regulaminie studiów a następnie uszczegóławiane przez prowadzących poszczególne przedmioty, co daje możliwość weryfikacji zakładanych efektów kształcenia.

3. Działania wspierające mobilność studentów obejmują przede wszystkim wymianę krajową i międzynarodową. Studenci mają możliwość wyjazdu na studia do Uczelni partnerskich, np. Akademii Medycznej w Charkowie, Uniwersytetu Ekonomicznego w Charkowie, Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu Handlu i Ekonomii. Studenci mają możliwość ubiegania się o stypendia uczelniane bądź z innych ośrodków zewnętrznych, np. na wyjazdy w ramach podpisanych umów bilateralnych. Jednak ze względu na specyfikę procesu kształcenia na kierunku „pielęgniarstwo” oraz związane z tym wymogi dotyczące kwalifikacji zawodowych nie było dotychczas zainteresowanych wymianą osób. Wśród studentów nie jest zbyt powszechna wiedza na temat wspomnianych możliwości, jednak nie ma także zainteresowania taką wymianą.

4. System opieki naukowej i dydaktycznej na ocenianym kierunku należy ocenić pozytywnie. Każdy nauczyciel akademicki ma wyznaczone godziny konsultacji, w czasie których pozostaje do dyspozycji studentów, jednak studenci bardzo często korzystają z komunikacji elektronicznej z prowadzącymi i każdorazowo otrzymują odpowiedź zwrotną. Studentom znane są treści kart przedmiotów (sylabusy) zamieszczone na stronie internetowej Uczelni, dostępne dla studentów po zalogowaniu, a także przedstawiane przez prowadzących na pierwszych zajęciach. Studenci pozytywnie ocenili pracę dziekanatu. Ich zdaniem są w stanie rozwiązać tam wszystkie nurtujące ich problemy. Ponadto studenci pozytywnie ocenili fakt, że informacje dotyczące procesu kształcenia, takie jak plany i programy studiów, karty przedmiotów, Regulamin Studiów, Regulamin Pomocy Materialnej, terminy składania wniosków o stypendium itp. są ogólnodostępne na platformie internetowej Uczelni, do której po zalogowaniu ma dostęp każdy student. Większość z tych informacji dostępna jest także w gablotach na korytarzach Uczelni. Ponadto w Wyższej Szkole Medycznej w Sosnowcu działa Studenckie Towarzystwo Naukowe. Jest to koło zainteresowań prowadzone dla studentów wszystkich kierunków studiów. Studenci ocenianego kierunku biorą także aktywny udział w ogólnopolskich konferencjach naukowych.

Studenci ocenili przydatność zalecanych oraz dostępnych materiałów dydaktycznych, jako zadowalającą. Stwierdzili, że jest to udostępniane materiały dydaktyczne pozwalają uzyskać wymagany poziom oraz osiągnąć założone efekty kształcenia.

Jedynym stwierdzonym mechanizmem motywującym studentów do osiągania lepszych efektów kształcenia są Stypendia Rektora dla najlepszych studentów. Regulamin przyznawania Stypendium Rektora uwzględnia także działania studentów, zarówno na płaszczyźnie naukowej, jak i sportowej oraz artystycznej. Wysokość przyznanego stypendium Rektora dla najlepszych studentów, zależna jest od liczby uzyskanych punktów (zgodnie z wykazem który jest ogólnie dostępny dla studentów). Wspomniany wykaz pozwala na sprawiedliwą, zdaniem studentów, ocenę osiągnięć naukowych i sportowych. W opinii studentów, przedstawionej podczas spotkania, obowiązujące zasady przyznawania Stypendium Rektora są odpowiednie i wystarczająco motywują do osiągania wysokich wyników w nauce oraz osiągania założonych efektów kształcenia.

Świadczenia pomocy materialnej przyznawane są na podstawie Regulaminu Pomocy Materialnej, który został pozytywnie zaopiniowany przez Samorząd Studencki. Regulamin ten zapewnia możliwość ubiegania się o wszystkie rodzaje świadczeń pomocy materialnej przewidziane w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. Decyzje o przyznaniu stypendium wydawane są odpowiednio przez Komisję Stypendialną oraz Odwoławczą Komisję Stypendialną, których połowę składu w wypadku Komisji Stypendialnej oraz większość składu w wypadku Odwoławczej Komisji Stypendialnej, stanowią studenci. W roku akademickim 2012/2013, świadczenia pomocy materialnej pobiera 40 studentów. Spośród nich 23 otrzymuje Stypendium Rektora, jeden student Stypendium Specjalne, 9 Stypendium Socjalne, a 7 studentom została przyznana zapomoga. Średnia wysokość przyznanych stypendiów wynosi ok. 400zł, zapomóg natomiast 1000zł. Uczelnia nie posiada Domu Studenta. Oferuje za to studentom przyjeżdżającym na weekend nocleg za odpowiednio niższą cenę w pobliskim hotelu. Jak sami studenci to określają, jest to dla nich wystarczające rozwiązanie.

W spotkaniu z Zespołem Oceniającym wzięło udział około 20 studentów, gdyż w dniu wizytacji na Uczelni zajęcia miała tylko jedna grupa studentów. Studenci aktywnie uczestniczyli w spotkaniu i odpowiadali na pytania eksperta ds. studenckich. Studenci pozytywnie wypowiadali się na temat funkcjonowania Uczelni. Studenci ocenili wysokość opłat za studia, jako dość wysokie. Mieli także zastrzeżenia do tego, iż muszą uiszczać czesne także, gdy korzystają z urlopu dziekańskiego. Studenci posiadają wiedzę na temat opłat za studiowanie, takich jak powtarzanie przedmiotu, semestru czy opłaty za legitymację studencką. Zgłaszali także problem niewielkiej liczby dostępnych miejsc parkingowych dla studentów dojeżdżających na zajęcia. Studenci studiów stacjonarnych bardzo pozytywnie oceni tryb studiowania – wykłady w weekendy, a ćwiczenia i zajęcia praktyczne w tygodniu. Jak sami stwierdzili, pozwala im to pogodzić studia z np. pracą zarobkową.

Na podstawie wyrażonych przez studentów opinii podczas spotkania z Zespołem Oceniającym, należy ocenić, że studenci są zadowoleni z systemu opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej. Chwalą sobie dobrze przygotowane do ich potrzeb sale, jak i właściwie dobrane placówki, w których odbywają zajęcia praktyczne. Pozytywnie oceniają system opieki materialnej, dzięki któremu mogą liczyć na stypendia socjalne oraz za wyniki w nauce. Władze Uczelni, jak i inni pracownicy pozytywnie odnoszą się do studentów oraz oferują swoje wsparcie.

**Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego<sup>3</sup>: w pełni**

### **Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych**

- 1) Proces rekrutacji nie dyskryminuje żadnej grupy kandydatów.
- 2) System oceny osiągnięć studentów jest obiektywny i powszechnie znany studentom. Należy ocenić go pozytywnie. Studentom znane są treści sylabusów, a do wszelkich potrzebnych informacji mają dostęp za pośrednictwem platformy internetowej.
- 3) Wśród studentów nie ma zainteresowania wymianami międzyuczelnianymi, choć Uczelnia zapewnia takie możliwości.
- 4) Uczelnia zapewnia studentom odpowiednią opiekę naukową i dydaktyczną oraz materialną. Posiada przejrzysty i zrozumiały regulamin przyznawania świadczeń pomocy materialnej, z których korzysta stosunkowo spora część studentów ocenianego kierunku.

### **8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.**

1. Wyższa Szkoła Medyczna w Sosnowcu wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem. Uczelnia jest kierowana przez Rektora, który jednocześnie nadzoruje wprowadzenie i doskonalenie uczelnianego systemu zapewnienia jakości kształcenia (zgodnie z art. 66 ust. 2 pkt. 3a ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym). Najwyższym organem Uczelni jest Senat. Uchwałą Nr 11/2012 z dnia 19.04.2012r. Senatu Wyższej Szkoły Medycznej w Sosnowcu przyjęto „Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia” wraz ze szczegółowym określeniem jego celów i zadań oraz narzędzi badawczych takich jak ankiety. W latach poprzednich w Uczelni Działała Komisja ds. Jakości Kształcenia powołana Uchwałą Senatu Szkoły nr 11 /2010 oraz 32/2011 z dnia 17.11.2011r. System zapewnienia jakości kształcenia obejmuje: weryfikację planów i programów kształcenia zgodnie z obowiązującymi standardami, ocenę działalności dydaktycznej kadry prowadzącej zajęcia oraz ocenę jakości kształcenia dokonywaną przez studentów. Do jednostek wspomagających proces decyzyjny w zakresie jakości kształcenia na kierunku „pielęgniarstwo” należą m.in.: Komisja ds. Jakości Kształcenia i Komisja Dydaktyczna. Komisje te działają w oparciu o „Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia” i wspomagają proces zarządzania kierunkiem w celu doskonalenia kształcenia na ocenianym kierunku, a także ocenę skuteczności przyjętych rozwiązań.

Procedury określania efektów kształcenia są zgodne z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 maja 2012 r. w sprawie standardów kształcenia dla kierunków studiów: lekarskiego, lekarsko-dentystycznego, farmacji, pielęgniarstwa i położnictwa ( Dz.U. z 2012 poz. 631). Zdefiniowane efekty kształcenia zostały zatwierdzone przez Senat (Uchwała nr 25/2012 z dnia 13.07.2012 r.) i są monitorowane zgodnie z „Wewnętrznym Systemem Zapewnienia Jakości Kształcenia” przez Komisję ds. Jakości Kształcenia.

2. Komisja ds. Jakości Kształcenia odbyła szereg udokumentowanych spotkań. Tematyka tych spotkań obejmowała między innymi: opracowanie planu zadań Komisji, wdrożenie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, przygotowanie narzędzi badawczych do oceny jakości procesu kształcenia w semestrze zimowym, przeprowadzenie badań ankietowych wśród studentów, analizę badań ankietowych, omówienie założeń Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości oraz sprawozdanie z realizacji zadań

statutowych i przedstawienie wyników badań Rektorowi WSM. W dziewięcioosobowym składzie tej Komisji znajduje się aż trzech przedstawicieli studentów ocenianego kierunku (pielęgniarstwo). W jednym ze spotkań Komisji uczestniczyła także Przewodnicząca Okręgowej Rady Pielęgniarek i Położnych w Katowicach. W Uczelni jako narzędzie oceny jakości kształcenia wprowadzono: kwestionariusz oceny jakości procesu kształcenia, kwestionariusz oceny realizacji studenckich praktyk zawodowych, kwestionariusz odroczonej oceny przydatności zawodowej studiów, kwestionariusz samooceny pracowników naukowo-dydaktycznych oraz kwestionariusz oceny działalności dydaktycznej nauczyciela akademickiego. Za rok akademicki 2011/2012 Komisja przygotowała obszerne Sprawozdanie/raport wzbogacony o ilustracje graficzne obejmujący: także ewaluację końcową na kierunku pielęgniarstwo (studia pomostowe) za pomocą kwestionariusza oceny „Ankieta ewaluacji końcowej programu nauczania przedmiotu”. W badaniu tym wzięło udział 249 studentów. W opracowaniu tym podano numerycznie i graficznie odsetki odpowiedzi na poszczególne pytania. Zdaniem Zespołu Wizytującego należy także przeprowadzić analizę przyczyn i przedstawić listę zamierzeń Władz Uczelni, która byłaby wynikiem takiej analizy. Należy także zwrócić uwagę, na fakt że Komisja ds. Jakości Kształcenia nie wskazała na zbyt dużą liczbę godzin dydaktycznych realizowanych w czasie zjazdów sobotnio–niedzielnym oraz na bardzo obciążający studentów system zajęć praktycznych. Nie wskazano także w ramach działania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości na brak odpowiednich pracowników dydaktycznych (np. do realizacji zajęć z mikrobiologii i biochemii).

Raporty z wynikami monitorowania realizacji programu kształcenia zgodnie z Uchwałą Senatu Uczelni Nr 14/2011 roku z dnia 13 lipca 2011 oraz regulaminem hospitacji zajęć dydaktycznych przekazywane są do wiadomości Rektora, oraz władz Wydziału.

W podsumowaniu należy podkreślić, że w ocenianej Uczelni działa system wewnętrznej oceny jakości kształcenia, lecz nie jest on w pełni efektywny.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

| <b>Zakładane efekty kształcenia</b> | <b>Program i plan studiów</b> | <b>Kadra</b> | <b>Infrastruktura dydaktyczna/biblioteka</b> | <b>Działalność naukowa</b> | <b>Działalność międzynarodowa</b> | <b>Organizacja kształcenia</b> |
|-------------------------------------|-------------------------------|--------------|----------------------------------------------|----------------------------|-----------------------------------|--------------------------------|
| Wiedza                              | +/-                           | +            | +                                            | -                          | -                                 | +/-                            |
|                                     |                               |              |                                              |                            |                                   |                                |
| Umiejętności                        | +/-                           | +            | +                                            | -                          | -                                 | +/-                            |
|                                     |                               |              |                                              |                            |                                   |                                |
| kompetencje społeczne               | +/-                           | +            | +                                            | -                          | -                                 | +/-                            |

- +** - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- +/-** - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

## Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego znacząco

### Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Uczelnia jest kierowana przez Rektora, który jednocześnie nadzoruje wprowadzenie i doskonalenie uczelnianego systemu zapewnienia jakości kształcenia (zgodnie z art. 66 ust. 2 pkt. 3a ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym). W Uczelni jest wprowadzony „Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia”, który obejmuje: weryfikację planów i programów kształcenia zgodnie z obowiązującymi standardami, ocenę działalności dydaktycznej kadry prowadzącej zajęcia oraz ocenę jakości kształcenia dokonywaną przez studentów. System ten nie jest w pełni skuteczny, ponieważ z nie wskazał na zbyt dużą liczbę godzin dydaktycznych realizowanych w czasie zjazdów sobotnio–niedzielnych oraz na bardzo obciążający studentów system realizacji zajęć praktycznych, a także na brak pracowni dydaktycznych, w których powinny odbywać się zajęcia z biochemii i mikrobiologii.

2) W procesie określania i weryfikacji zakładanych efektów kształcenia biorą udział interesariusze wewnętrzni (nauczyciele akademicki i studenci) za pośrednictwem Komisji ds. Jakości Kształcenia, której skład powoływany jest Uchwałą Senatu. Pośród interesariuszy zewnętrznych należy wymienić przedstawicieli Okręgowej Rady Pielęgniarek i Położnych w Katowicach.

## 9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

| L.p. | Kryterium                                             | Stopień spełnienia kryterium |         |          |           |                 |
|------|-------------------------------------------------------|------------------------------|---------|----------|-----------|-----------------|
|      |                                                       | wyróżniająco                 | w pełni | znacząco | częściowo | niedostatecznie |
| 1    | koncepcja rozwoju kierunku                            |                              | X       |          |           |                 |
| 2    | cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji |                              |         | X        |           |                 |
| 3    | program studiów                                       |                              |         |          | X         |                 |
| 4    | zasoby kadrowe                                        |                              | X       |          |           |                 |
| 5    | infrastruktura dydaktyczna                            |                              |         |          | X         |                 |
| 6    | prowadzenie badań                                     |                              |         |          |           |                 |

|   |                                                  |  |   |   |  |  |
|---|--------------------------------------------------|--|---|---|--|--|
|   | naukowych <sup>1</sup>                           |  |   |   |  |  |
| 7 | system wsparcia studentów w procesie uczenia się |  | X |   |  |  |
| 8 | wewnętrzny system zapewnienia jakości            |  |   | X |  |  |

**Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia).**

Program kształcenia na kierunku pielęgniarstwo Wyższej Szkoły Medycznej w Sosnowcu oparty jest o aktualnie obowiązujące standardy zgodnie z rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 maja 2012 r. w sprawie standardów kształcenia dla kierunków studiów: lekarskiego, lekarsko-dentystycznego, farmacji, pielęgniarstwa i położnictwa (Dz. U. 2012 poz. 631). Realizowany program studiów nie umożliwia osiągnięcia każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, ponieważ organizacja zajęć jest nieprawidłowa. Duże obciążenie godzinowe zajęciami teoretycznymi organizowanymi w soboty i niedziele oraz zajęcia praktyczne organizowane po 10-12 godzin dziennie ograniczają możliwość osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego z tych przedmiotów. Ponadto baza dydaktyczna Wyższej Szkoły Medycznej w Sosnowcu, zapewnia odpowiednie warunki do prawidłowej realizacji tylko części deklarowanych efektów kształcenia, czyli tych, które są możliwe do osiągnięcia w warunkach symulowanych - w pracowni umiejętności pielęgniarских i innych z użyciem pomocy dydaktycznych znajdujących się w salach wykładowych i ćwiczeniowych. Nie jest także możliwe w pełni osiągnięcie efektów kształcenia przewidzianych do realizacji w pracowniach: mikrobiologii i biochemii, których Uczelnia nie posiada. Uczelnia dotychczas nie prowadziła monitorowania losów absolwentów. Należy jednak podkreślić, że Uczelnia przygotowała narzędzia do oceny losów absolwentów oraz oceny absolwentów przez pracodawców.

Przewodniczący Zespołu oceniającego

Prof. dr hab. n. med. Józef Kobos

W odpowiedzi na uwagi oraz raport Zespołu Wizytującego PKA Uczelnia przedstawiła informacje dotyczące wprowadzonych zmian w dokumentacji i organizacji procesu kształcenia wraz z 18 załącznikami.

W odniesieniu do uwag dotyczących zbieżności zadań Komisji ds. Jakości z Komisją Dydaktyczną Uczelnia wprowadziła nowe regulaminy obu Komisji przedłożone Senatowi WSM w dniu 8.03.2013r, oraz zgodnie z uwagami Zespołu Oceniającego PKA Uchwałą Senatu Szkoły nr 3/2013 wprowadzono nowy skład Komisji Jakości Kształcenia, w której cztery spośród 12 miejsc przyznano przedstawicielom studentów ocenianego kierunku.

W odniesieniu do uwag dotyczących ochrony przed plagiatem w pracach dyplomowych Uczelnia przystąpiła do systemu antyplagiatowego Plagiat.pl w dniu 5.03.2013r. załączając stosowną fakturę zakupu licencji (w załączniku nr 2) oraz Zarządzeniem Rektora WSM nr 5/2013 z dnia 6.03.2013r wprowadzono Regulamin antyplagiatowy.

W odniesieniu do uwag dotyczących przygotowania Uczelni do wprowadzenia egzaminu standaryzowanego (OSCE) lub Mini-Cex w ramach Komisji Dydaktycznej powołano Zespół ds. przygotowania egzaminu dyplomowego w zakresie części praktycznej oraz zaplanowano opracowanie przebiegu tego egzaminu do stycznia 2015r.

W odpowiedzi na uwagi dotyczące monitorowania losów absolwentów przez Biuro Karier Uczelnia poinformowała, że w grudniu 2012r. (po wizycie Zespołu Oceniającego PKA) przeprowadzono ankietyzację absolwentów w oparciu o załączoną ankietę (załącznik nr 4), a opracowanie wyników zamieszczono w załączniku nr 5.

W odpowiedzi na zarzuty dotyczące zbyt ogólnikowo ujętych treści kształcenia w sylabusach, Zespół Komisji Dydaktycznej Uczelni przeprowadził analizę sylabusów pod względem celów kształcenia, treści, spójności i kolejności tematów wg, założonych efektów kształcenia. Ponownej weryfikacji poddano wszystkie sylabusy, a ich poprawione i uzupełnione, zgodnie z uwagami Zespołu Oceniającego PKA, wersje zamieszczono w załączniku nr 7.

W odpowiedzi na zarzut dotyczący braku sekwencyjności niektórych przedmiotów w planie studiów Uczelnia przeniosła realizację przedmiotu Badanie fizyczne z IV na II semestr oraz przedmiotu Radiologia z semestru VI na semestr IV, a zmiany te zgodnie z sugestią Zespołu PKA w czasie wizytacji, zostały już uwzględnione w planie studiów od semestru letniego bieżącego roku akademickiego.

Dokonano także istotnych zmian w organizacji zajęć dydaktycznych i tak zajęcia w formie ćwiczeń zaplanowano na wtorki, czwartki i piątki w godzinach przed i popołudniowych w grupach liczących po 8 osób, a zajęcia teoretyczne w soboty i niedziele w wymiarze nie przekraczającym 10 godzin dziennie. Uczelnia przyjęła zasadę, że zajęcia praktyczne realizowane pod nadzorem nauczyciela akademickiego odbywają się w trakcie trwania tygodnia w wymiarze nieprzekraczającym 40 godzin dydaktycznych. Nowe harmonogramy zajęć dydaktycznych zawarto w załączniku nr 9.

W odpowiedzi na uwagi dotyczące jakości kształcenia w zakresie przedmiotów Anatomia i Fizjologia Uczelnia prowadzi negocjacje w sprawie zakupu programu komputerowego: Trójwymiarowa Anatomia i Fizjologia Człowieka. Obecnie Uczelnia uzyskała dostęp do testowania programu PRIMAL PICTURES INTERACTIVE ANATOMY WOLTER KLUWER. Zakupiono sprzęt do ćwiczeń z Fizjologii oraz mikroskop z wyjściem na USB. Zakupiono sprzęt do Pracowni Mikrobiologii i Biochemii (fakturę zakupu zamieszczono załączniku nr 15). Pracownie Mikrobiologii i Biochemii obecnie znajdują się na terenie Uczelni.

Zgodnie z uwagami Zespołu Oceniającego PKA dokonano zmiany obsady przedmiotów Anatomia, Filozofia i etyka zawodu pielęgniarki oraz Psychiatria i pielęgniarstwo psychiatryczne.

Godziny otwarcia biblioteki zostały dostosowane do potrzeb i zajęć studentów.

W odniesieniu do uwag dotyczących skuteczności Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia Władze Uczelni dokonały zmian w określeniu zadań, struktury oraz formy działania Wewnętrznego Systemu jakości Kształcenia na Wydziale Nauk o Zdrowiu i Rekreacji WSM w Sosnowcu zgodnie z uwagami Zespołu Wizytującego PKA. Zmiany te zawarto w Uchwale Nr 2/2013 z dnia 10.01.2013 Senatu Szkoły (załącznik nr 18 odpowiedzi). Wprowadzono także nowe wzory dokumentów takich jak: Ankieta Ewaluacji Końcowej Nauczania Przedmiotu, czy też Kwestionariusz Oceny Nauczycieli Akademickich Przez Studenta w WSM w Sosnowcu oraz ARKUSZ HOSPITACJI ZAJĘĆ DYDAKTYCZNYCH WYŻSZEJ SZKOŁY MEDYCZNEJ W SOSNOWCU.

W ramach Komisji ds. Jakości Kształcenia dokonano analizy dotychczasowej realizacji procesu dydaktycznego i od semestru letniego wprowadzono zmiany polegające na racjonalnym rozłożeniu obciążenia godzinowego studentów, wyposażono pracownie w odpowiedni sprzęt dydaktyczny, wdrożono system antyplagiatowy, dokonano modyfikacji zasad hospitacji zajęć dydaktycznych oraz przeprowadzono ankietyzację losów absolwentów.

Tabela nr 3

| Kryterium                                                    | Stopień spełnienia kryterium |         |          |           |                 |
|--------------------------------------------------------------|------------------------------|---------|----------|-----------|-----------------|
|                                                              | Wyróżniająco                 | w pełni | znaczaco | częściowo | niedostatecznie |
| <b>cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji</b> |                              | X       |          |           |                 |
| <b>program studiów</b>                                       |                              | X       |          |           |                 |

|                                                  |  |   |   |  |  |
|--------------------------------------------------|--|---|---|--|--|
| <b>infrastruktura<br/>dydaktyczna</b>            |  |   | X |  |  |
| <b>wewnętrzny system<br/>zapewnienia jakości</b> |  | X |   |  |  |